

Małgorzata Florczak
Instytut Sztuki PAN

Fotografie tatrzańskie w Zbiorach Fotografii i Rysunków Pomiarowych Instytutu Sztuki PAN

W archiwum fotograficznym Instytutu, które obejmuje ok. 450 000 obiektów (negatywów i pozytywów), odszukano trzydzieści kilka zdjęć związanych z tematyką tatrzańską. Trzon zespołu stanowią fotografie ze zbioru Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości (TonZP), jednej z najcenniejszych kolekcji Instytutu liczącej ok. 8 000 negatywów oraz 2 600 pozytywów. Towarzystwo założone w Warszawie w 1906 r. (istniało do 1944 r.), skupiające architektów, historyków, miłośników sztuki i kolekcjonerów prowadziło szeroką działalność badawczą i edukacyjną na rzecz ochrony i konserwacji zabytków. Istotną i może w tej chwili najważniejszą częścią gromadzonej przez TOnZP dokumentacji okazały się zdjęcia. Były one specjalnie wykonywane dla zbiorów Towarzystwa lub też kupowane od niezależnych fotografów, a najstarsze z nich pochodzą z lat 60. XIX w. Pozyskiwane w ten sposób materiały, dotyczyły głównie zabytkowych obiektów architektonicznych jak również elementów wyposażenia wnętrz. Fotografie tatrzańskie ze zbioru TOnZP-u przedstawiają zgodnie z tą zasadą: kościoły, kapliczki przydrożne oraz sprzęty z obszaru Podhala i Spisza. Większość tych zdjęć wykonała Bronisława Kondratowiczowa, znana dokumentalistka tego regionu, ale są w tym zbiorze także fotografie Konrada Kłosa, Stanisława Rakowskiego, Teofila Wiśniewskiego, czy wreszcie dwa rarytasy w kolekcji, dzieła Stanisława Bizańskiego i Awita Szuberta. Wśród pozostałych, pojedynczych zdjęć, nie należących do archiwum TOnZP-u, na uwagę zasługują dwa egzemplarze związane z osobą Stanisława Witkiewicza. Pierwsze, to zdjęcie z synem Stanisławem Ignacym, które powstało zapewne jeszcze w końcu XIX w. (ok. 1895 r.) oraz własnoręcznie wykonany przez Witkiewicza (na odwrocie sygnowany) pochodzący z 1905 r. wizerunek penjonatu „Witkiewiczówka”.

Fotografie o tematyce tatrzańskiej stanowią ułamek kolekcji Instytutu, ale są dowodem na to, że Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości, pierwsza tego typu instytucja w dziejach ochrony zabytków w Polsce, od samego początku swej działalności objęła swoim zainteresowaniem obszar Podhala i Spisza.

Spis zdjęć w zbiorach IS PAN

- 1) Zakopane, drewniany kościół p.w. św. Klemensa, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3586, neg. 6529 B, 1916 r.
- 2) Poronin, kapliczka przydrożna XVIII w., fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3635, neg. 6141 B, ok. 1917 r.
- 3) Poronin, kapliczka przydrożna XVIII w., fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 11580 R, ok. 1917 r.
- 4) Poronin, kapliczka przydrożna XVIII w., fot. Stanisław Rakowski (?), neg. 6526 B, przed 1918 r.
- 5) Kościelisko, kapliczka przydrożna, fot. nn., neg. 6599 B, przed 1916 r.
- 6) Olcza, kapliczka przydrożna, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3639, neg. 7478 B, 1916 r.
- 7) Poronin, kościół drewniany (nie istniejący), fot. nn., neg. 7343 B, przed 1915 r.
- 8) Zakopane, drewniany kościół p.w. św. Klemensa, fot. Teofil Wiśniewski, poz. TOnZP 11762 R, repr. 150217, przed 1916 r.
- 9) Zakopane /okolice/, kapliczka przydrożna z figurą Chrystusa fraszobliwego, fot. Stanisław Bizański, poz. bez nr., repr. 157998, koniec XIX w. (?)
- 10) Dolina Strążyska, fot. Awit Szubert, poz. bez nr., repr. 15800, 1876–78 r.
- 11) Zakopane, pensjonat „Witkiewiczówka”, fot. Stanisław Witkiewicz (sygnatura), poz. bez nr., repr. 35910, 1905 r.
- 12) Zakopane, chata góralska, fot. Konrad Kłos, poz. TOnZP 13256 R, repr. 157999, przed 1918 r.
- 13) Zakopane, pracownia w szkole snycerskiej, fot. nn. (fragment karty pocztowej), poz. 1146, pocz. XX w. (?)
- 14) Poronin, grupa dzieci przy kapliczce przydrożnej (XVIII w.), fot. nn., poz. bez nr., przed 1918 r.
- 15) Zakopane, ul. Kościelna, kapliczka z grupą rzeźbiarską koronacji N.M.P., ok. połowy XIX w., fot. nn., poz. bez nr., 1915 r.
- 16) Zakopane, czerpaki i parzenice, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3421 R, 1916 r.
- 17) Zakopane, łyżnik góralski, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3420R, 1916 r.
- 18) Zakopane, dwa łyżniki, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3573R, 1916 r.

- 19) Zakopane, dwa łyżniki, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3571bR, 1916 r.
- 20) Zakopane, dwa łyżniki, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3620R, 1916 r.
- 21) Zakopane, dwa łyżniki, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3577R, 1916 r.
- 22) Zakopane, dwa łyżniki, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3419R, 1916 r.
- 23) Zakopane, dwa łyżniki, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3571aR, 1916 r.
- 24) Zakopane, dwa łyżniki, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3572R, 1916 r.
- 25) Zakopane, dwa łyżniki, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3570R, 1916 r.
- 26) Zakopane, krzesło góralskie, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3619R, 1916 r.
- 27) Zakopane, kołyska góralska, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3621R, 1916 r.
- 28) Zakopane, krzesło góralskie, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3627R, 1916 r.
- 29) Zakopane, stół góralski, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3628R, 1916 r.
- 30) Zakopane, stół góralski, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3630R, 1916 r.
- 31) Zakopane, stół góralski, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3624R, 1916 r.
- 32) Stanisław Witkiewicz z synem Stanisławem Ignacym, fot. nn., poz. 10733., ok. 1895 r.
- 33) Nowy Targ, ganek drewnianego domu, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3645R, 1916 r.
- 34) Nowy Targ, ganek drewnianego domu, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP bez nr., ok. 1916 r.
- 35) Czorsztyn, kapliczka przydrożna, fot. Bronisława Kondratowiczowa, poz. TOnZP 3612R, 1916 r.
- 36) Czorsztyn, ruiny zamku, fot. nn., poz. bez nr., repr. 148991, 1899 r.
- 37) Czorsztyn, ruiny zamku i dwór, fot. nn., poz. bez nr., 1899 r.